

L. van Noort

DE STEEKPROEF VOOR HET RENTABILITEITS- EN FINANCIERINGSONDERZOEK
VAN DE FRUITTEELT IN NEDERLAND

Interne nota No. 250

Oktober 1980

L5
250A

Landbouw-Economisch Instituut
Afdeling Tuinbouw

217 2468

WOORD VOORAF

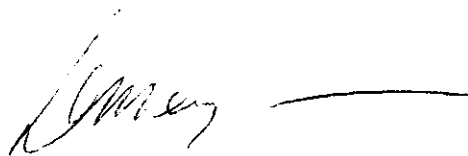
Door de afdeling Tuinbouw wordt jaarlijks onderzoek verricht naar de rentabiliteit, de inkomensvorming, het financieringsgedrag en de vermogenspositie in de belangrijkste takken van Tuinbouw.

Het onderzoek van de fruitteelt in Nederland is met ingang van het boekjaar 1980 op een nieuwe steekproef gebaseerd.

In deze publikatie wordt een verantwoording gegeven van de wijze waarop de steekproef is samengesteld.

De steekproefbedrijven zijn geworven door B. Mouris en A.J.L. Pieterse.

Het Hoofd van de
afdeling Tuinbouw,

(Ir. D. Meijaard)

Den Haag, oktober 1980

1. DE FRUITTEELT IN NEDERLAND

1.1 De populatie van bedrijven met pit- en steenvruchten

De steekproeven ten behoeve van het Rentabiliteits- en financieringsonderzoek worden eenmaal in de vijf jaar vernieuwd. De steekproef van de fruitteelt is met ingang van het boekjaar 1980 vernieuwd. Als basis hiervoor is gebruik gemaakt van de Landbouwtelling 1978.

Volgens de Landbouwtelling 1978 waren er in Nederland 7.942 bedrijven met pit- en steenvruchten. De oppervlakte met pit- en steenvruchten bedroeg 27.863 ha. Van deze 7.942 bedrijven bleken 1928 te voldoen aan de criteria die voor deelneming aan het onderzoek zijn gesteld. Het onderzoek heeft namelijk alleen betrekking op bedrijven:

- a. waarvan de ondernemer een agrarisch hoofdberoep heeft;
- b. met een bedrijfsomvang van 70 en meer sbe 1);
- c. waarvan 60% en meer van de sbe betrekking heeft op pit- en steenvruchten.

Een specificatie van het aantal bedrijven en de teeltoppervlakte met pit- en steenvruchten is opgenomen in tabel 1.1.

In tabel 1.2 zijn de voornoemde 1928 gespecialiseerde bedrijven naar bedrijfsomvang - op basis van sbe - ingedeeld. De 9% grotere bedrijven (340 en meer sbe) vertegenwoordigen 21% van het totaal aantal sbe. De kleinere bedrijven (van 70 - 160 sbe) 44% van het totaal aantal bedrijven nemen slechts 26% van het totaal aantal sbe voor hun rekening.

De procentuele verdeling van de totale oppervlakte pit- en steenvruchten - over de onderscheiden groepen van bedrijven - is gelijk aan die van het totaal aantal sbe.

i) De omvang van een agrarisch bedrijf en van de afzonderlijke produktierichtingen binnen een bedrijf kan worden uitgedrukt in sbe (standaardbedrijfseenheden). Een sbe komt overeen met een bepaald bedrag aan toegerekende factorkosten (arbeid, rente en netto-pacht) in een basisperiode bij een doelmatige bedrijfsvoering en onder normale omstandigheden.

Tabel 1.1 Berekening van het aantal gespecialiseerde fruitteelt-bedrijven die in eerste aanleg geschikt zijn voor onderzoek

	Aantal bedrijven		Oppervlakte pit- en steenvruchten (ha)	
Bedrijven met pit- en steenvruchten gelegen in:		%		%
Groningen, Friesland, Drenthe en Overijssel	118	2	479	2
Gelderland, Utrecht en IJsselm.p.	3997	50	13282	48
Nrd.-Holl., Zld.-Holl. en Zeeland	2202	28	8466	30
Nrd.-Brabant en Limburg	1625	20	5636	20
Totaal	7942	100	27863	100
Bedr. met minder dan 60% van de sbe aan pit- en steenvruchten	4137	52	6669	24
Bedr. met 60% en meer van de sbe aan pit- en steenvruchten	3805	48	21194	76
Te kleine bedr. (minder dan 70 sbe)	1699 1)	22	2590	9
Bedr. met 60% en meer van de sbe aan pit- en steenvruchten en meer dan 70 sbe 2)	2106	26	18604	67
Niet-agrarisch hoofdberoep	178	2	1191	4
Basis voor de steekproef	1928	24	17413	63

1) Incl. 1097 bedrijven waarvan de ondernemer een niet-agrarisch hoofdberoep heeft.

2) Excl. bedrijven met minder dan 70 sbe.

Tabel 1.2 Het aantal bedrijven van de te onderzoeken populatie alsmede het aantal sbe en de oppervlakte pit- en steenvruchten

Bedr. met 60% en meer pit- en steenvruchten	Aantal bedrijven		Aantal sbe		Oppervl. pit- en steenvr. (in ha)	
w.v. bedrijven met:		%		%		%
70 - 160 sbe	855	44	98617	26	4539	26
160 - 340 sbe	897	47	200381	53	9192	53
340 sbe en meer	176	9	82201	21	3682	21
Totaal	1928	100	381199	100	17413	100

2. DE STEEKPROEF

2.1 De theoretische steekproef

Voor de samenstelling van de steekproef zijn de 1928 bedrijven geografisch onderscheiden. Per regio zijn de bedrijven naar grootteklasse gesorteerd. Binnen de onderscheiden grootteklasse is een volgorde naar bedrijfsomvang - op basis van sbe - aangebracht. Uit deze voorgesorteerde bedrijven is vervolgens een willekeurige keuze gedaan door voor elke grootteklasse een aantal bedrijven in de steekproef te betrekken.

Het aantal steekproefbedrijven alsmede de steekproefpercentages zijn opgenomen in tabel 2.1.

Tabel 2.1 Het aantal bedrijven van de te onderzoeken populatie en van de theoretische steekproef alsmede de steekproefpercentages

Bedrijven met 60% en meer pit- en steenvruchten	Aantal bedrijven		
	van de popula- tie	van de steek- proef	v.d. steek- proef in % v.d. popula- tie
waarvan bedrijven met:			
70 - 160 sbe	855	18	2,1
160 - 340 sbe	897	37	4,1
340 sbe en meer	176	15	8,5
Totaal	1928	70	3,6

Uit tabel 2.1 blijkt dat de grotere bedrijven sterker in de steekproef zijn vertegenwoordigd dan de kleinere bedrijven 1). Bij de berekening van de gemiddelde cijfers van het grondgebruik, de kosten en de opbrengsten, het inkomen en de gegevens met betrekking tot de financiering wordt uiteraard met de verschillende steekproefpercentages rekening gehouden.

1) Door rekening te houden met de verschillende mate waarin "grotere" en "kleinere" bedrijven tot de totale produktie bijdragen wordt de betrouwbaarheid van de informatie over de bedrijfsresultaten van de fruitteelt, die op basis van een beperkt aantal waarnemingen kan worden gegeven, verbeterd.

Op basis van de gegevens uit de Landbouwtelling werden 5 steekproeven volgens voornoemde uitgangspunten samengesteld. Eén van deze steekproeven diende voor de uiteindelijke bedrijfskeuze.

2.2 De gerealiseerde steekproef

Uitgaande van de in tabel 2.1 voornoemde steekproefpercentages werden 70 bedrijven voor deelname aan het onderzoek bezocht. Van de 70 fruitteeltbedrijven bleken 18 bedrijven niet geschikt te zijn voor deelname aan het rentabiliteitsonderzoek (zie tabel 2.2).

Het onderzoek naar de bedrijfsresultaten is - zoals reeds eerder is vermeld - beperkt tot bedrijven, die overwegend op de produktie van pit- en steenvruchten zijn gericht. Bovendien mogen de ondernemers geen hoofdberoep hebben buiten de agrarische sector. Voorts moet de bedrijfsomvang minimaal 70 sbe zijn. Bij de werving bleken een aantal bedrijven toch niet aan voornoemde eisen te voldoen (zie de onder 5 t/m 7 genoemde bedrijven in tabel 2.2). Dit betekent dat de 18 ongeschikte bedrijven niet zijn vervangen. Bij de vaststelling van de omvang van de "theoretische" steekproef is rekening gehouden met het feit dat niet alle bedrijven voor het onderzoek geschikt zouden zijn. Van de resterende 52 bedrijven waren de ondernemers van 29 bereid tot deelname aan het onderzoek. Van 19 bedrijven weigerden de ondernemers aan het onderzoek deel te nemen. Deze 19 bedrijven zijn, evenals de onder punt 3 genoemde 4 bedrijven, vervangen. Hiervoor werden 23 bedrijven van nagenoeg dezelfde structuur en bedrijfsomvang bezocht, hiervan werden 13 bedrijven in de tweede, 3 bedrijven in de derde en 7 in de volgende ronden gerealiseerd.

Tabel 2.2 Het resultaat van de werving van 70 fruitteeltbedrijven

	Aantal bedr. v.d. steek- proef	Geaggregeerd	
		aantal bedrij- ven	opp. pit- en steen- vruchten (in ha)
1. geschikt voor en bereid tot deelname	29	696	7114
2. geschikt voor, doch niet be- reid tot deelname	19	539	4523
3. om administratieve redenen niet geschikt	4	72	1119
4. sub-totaal	52	1307	12756
5. gemengd met andere takken van bedrijf of beroep	13	430	3167
6. bedrijven worden onteigend	2	48	509
7. de omvang van de bedrijven is te klein	3	143	675
Totaal	70	1928	17107

Tabel 2.3 Vergelijking van de te onderzoeken populatie met de gerealiseerde steekproef

Bedrijfs- grootteklasse	Aantal bedrijven		Aantal sbe		Opp.pit- en steenvr. (are)				
	popu- steek- latie proef	in % van populatie	popu- steek- latie proef	in % van populatie	popu- steek- latie proef	in % van populatie			
70 - 160 sbe	855	18	2,1	98617	2071	2,1	453851	9246	2,0
160 - 340 sbe	897	37	4,1	200381	8181	4,1	919205	38095	4,1
340 sbe en meer	176	15	8,5	82201	6490	7,9	368234	29672	8,1
Totaal	1928	70	3,6	381199	16742	-	1741290	77013	-

waarvan bedrijven
met:

De mate waarin de bedrijven van de gerealiseerde steekproef (inclusief de 18 niet vervangen bedrijven) over de bedrijfsgrootteklasse zijn verdeeld, blijkt uit tabel 2.3 waarin zowel t.a.v. het aantal bedrijven, het aantal sbe en de oppervlakte pit- en steenvruchten de gerealiseerde steekproef met de populatie is vergeleken. Hieruit blijkt dat de grotere bedrijven (340 en meer sbe) met betrekking tot het aantal sbe en de oppervlakte pit- en steenvruchten een weinig zijn ondervertegenwoordigd in de steekproef. Dit komt ook in tabel 2.4 tot uiting waar de cijfers van de te onderzoeken populatie met betrekking tot het aantal sbe, de oppervlakte pit- en steenvruchten en de belangrijkste produkten (voor alle "grootteklassen") gezamenlijk zijn vergeleken met de geaggregeerde cijfers van de gerealiseerde steekproef (inclusief de 18 niet vervangen bedrijven).

Als gevolg van de verschillende steekproefpercentages is een vergelijking van de totale steekproef alleen mogelijk na aggregatie van de cijfers van de steekproefbedrijven. De geaggregeerde cijfers van de steekproefbedrijven zijn berekend door voor de onderscheiden bedrijfsgrootteklasse, de sbe en de oppervlakte te vermenigvuldigen met de wegingsfactoren 1) en deze uitkomsten te sommeren.

Het blijkt dat de peren wat sterker in de steekproef zijn vertegenwoordigd dan de appels (zie tabel 2.4).

De 52 uiteindelijk in het onderzoek betrokken bedrijven vertegenwoordigen een populatie van 1307 bedrijven met een oppervlakte van 12.756 ha pit- en steenvruchten; dat is respectievelijk 16% en 46% van alle bedrijven met pit- en steenvruchten in Nederland (zie tabel 2.2).

Tabel 2.4 Vergelijking van de te onderzoeken populatie met de gerealiseerde steekproef (na aggregatie)

	Populatie	Gerealiseerde steekproef (na aggregatie)	Kolom 2 in % van kolom 1
	1	2	3
Aantal bedrijven	1.928	1.928	100,0
Aantal sbe	381.199	372.807	97,8
Opp. pit- en steenvr. (in ha)	17.413	17.107	98,2
waarvan appels (in ha)	13.517	13.100	96,9
waarvan peren (in ha)	3.437	3.711	107,9

1) De wegingsfactoren zijn afhankelijk van de steekproefpercentages. Bij een steekproef van twee procent is de wegingsfactor vijftig, nl. honderd gedeeld door twee.